

Приём Хар тилекге бла тарыгыуга эс бурургъа, аланы толтурургъа буюрулганды

Тюнене КъМР-ни Башчысы **Юрий Коков** кезиуло приём бардырганды. Анга республиканы бир-бир жамауат организацияларыны келечилери келип, миллет литератураы андан ары айнытуу, адеп-къылык, адет-тёре бла байламлы социал магъаналы программаланы жашауда бардыргъа себеплик этерин тилегенди.

онгларын толуракъ хайырланьургъа кереклисиз излегенле да болгандыла. Кёп сабийли юйюрлени, сакъат адамланы жашау болумларын игилендириу бла байламлы тилекле да бар эдиле.

КъМР-ни Правительствосуна, жер-жерли самоуправленийны тийишли органларына аланы хар бирине кёре тийишли мадарла этерге буюрулганды.

Быйылны башындан бери республиканы оноучусуна тилеклери, тарыгыулары эмда оюмлары бла да битеу да 133 адам келгенди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуна пресс-службасы.

Байрам
Музыка театрда «NALCHIK-2016» Халкъла аралы кинофестивальны жабылыуу байрам халда озганды. Ол 16 июльдан бери бардырылганды. Аны чеклеринде он фильм кёргозюлгенди, тюрлю-тюрлю тюбешиуле, «тёгерек столла», жолоучулукъла къуралгандыла. Ол Кинону жылыны чегинде Нальчикде биринчи кере къуралганы уа регионнга ахшы белгичады.

Ыспас сёзле, жарыкъ жырла, жылы эстериуле

Бу проект бизни республикагъа дуня маданиятда атлары айтылган адамланы жыйганды. Ол а Къабарты-Малкъарны даражасын, деберин да кётюрюуге себепди.

Къуанчлы ингирни «Звёздочка» сабий юлгюлю төпсеу ансамбль ачханды. Форумну художествоу башчысы **Сергей Новожилов** сахнагъа чыгып, КъМР-ни Башчысы **Юрий Коков**х республикада маданият мекямагъа уллу эс бургъаны ючюн ыспас этгенди. Ызы бла ол, бу проект аны жюрегине тюшгенин чертип, Къабарты-Малкъарны жамауатыны жарыкъ къонакъбайлыгыны юсюнден айтханды.

КъМР-ни Правительствосуна Председателини орунбасары **Владимир Битоков** а залдагыланы фестивальны жабылыуу бла алгышлаганды. Андан сора да, ол Сергей Михалков, Михаил Калининге эм Сергей Новожиловча бу проектни бизни республикада бардырылууна себеплик этгенлери ючюн ырызлыгын билдиргенди.

Байрамны программасына кёре, жыйылганла бу кюнлени ичинде кёргозюлген фильмледен юзюклеге къарар онг тапхандыла. **Юрий Балкар**ов а «Как здорово, что мы здесь сегодня

собрались» деген биз барыбыз да сыйюп тынгылагъан жырны эшитдиргенди. Къараучула да анга къызыу, тауушлукъ къарсла бла тюбегенди. Ол кезиуде кинофестивальны ачылуунда къонакъла кызыл кюйюзде баргъанларыны видеоролиги кёргозюлгени хычыуун эди.

Ызы бла атлары айтылган жырчыла, төпсеу ансамбльле залдагыланы фахмулукълары бла кёллерине жетгенди.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

«NALCHIK-2016» Халкъла аралы кинофестивальны жабылыуу юсюнден толу отчёт газетде басмаланырыкъды.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Быллай фестивалыла регионлада кинематографияны айныууна уллу себеплик этериклерин бирча айтхандыла

Тюнене Музыка театрда «NALCHIK-2016» Халкъла аралы кинофестивальгъа къатышханла, къонакъла да журналистле бла тюбешгенди. Ары КъМР-ни Правительствосуна Председателини орунбасары **Владимир Битоков**, республиканы культура министри **Мухаддин Кумахов**, РФ-ни халкъ артистлери **Аристарх Ливанов**, **Лев Прыгунов**, РФ-ни сыйлы артисткасы **Марина Яковлева**, УССР-ни сыйлы артисткасы **Ирина Шевчук** эм башхала келгенди.

Пресс-конференцияны РФ-ни Кинематографистлери союзуну секретары **Сергей Новожилов** ачханды. Ол кинофестивальны ишин жаратханын,

мында бу жаны бла кёп магъаналы проблемаланы сюзгенлерин эмда проект мындан арысында да Нальчикде къурала турса тап боллугун айтханды. Новожилов сёзюн андан ары бардыра, быллай фестивалыла регионлада кинематографияны айныууна уллу себеплик этериклерине ышанганын чертип, аланы хайырындан халкъланы арасында байламлыкъла да кючленириклерин белгилегенди. Ызы бла РФ – ни, КъМР – ни да Кинематографистлери союзларына эм Культура министрстволарына да быллай форумну бийик даражада къурагъанларына ыспас этгенди.

Режиссёр **Георгий Параджанов**

а кинофестивальлада къараучугъа къайсы фильмлени кёргозюрге тийишлисин алгъадан окъуна сагыш этип, ойлап сайларгъа кереклисиз юсюнден айтханды. Андан сора да, ол бизни республиканы жамауаты ырызлыгын букъурмай, ачыкъ кёргозте билгенине къуанганын жашырмагъанды. «Фестивальны бети – анда кёргозюлген чыгъармаладыла. Алагъа къарагъандан сора къараучу кетип къалмагъанлай, аны башында тюз акъыл, фикир тууса, проект бошдан къуралмайды», - дегенди режиссёр.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Инвестицияла эмда предпринимательлик жаны бла советни Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 13 апрельде чыгъарылган 49-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген къауумна тюрлениуле кийириуну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Инвестицияла эмда предпринимательлик жаны бла советни Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Инвестицияла эмда предпринимательлик жаны бла советни юсюнден» 2015 жылда 13 апрельде чыгъарылган 49-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюл-

ген къауумна быллай тюрлениу кийирирге: анга «Деловая Россия» Битеуроссей жамауат организацияны Къабарты-Малкъар регион бёлюмюню сопредседатели А.И.Войтовну къошаргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2016 жыл 15 июль, №82-УГ

Ю. КОКОВ

Коллегия

«Ёксюз сабийни кимге болса да берип къояргъа жарамайды»

КъМР-ни Правительствосуна Председателини орунбасары - билим беруу, илму эм жаш тёлую ишлери жаны бла министри **Нина Емузованы башчылыгы бла Нартан элни бешинчи номерли школ-интернатинда коллегия бардырылганды. Аны ишине КъМР-ни Башчысыны кенгешчиси Игорь Дроздов, спорт министр Асланбек Хуштов, районланы билим беруу управленияларыны эмда интернат учрежденияланы таматалары, осуйлукъ этиу органланы келечилери да къатышхандыла, деп билдиргенди ведомствону пресс-службасындан.**

Ёксюз эмда ата-аналары къарамай кюйгъан сабийлени эркинликлерин, закон бла белгиленген сейирлерин къоруулау иш не халда болгъаны юсюнден министрствону тийишли бёлюмюню таматасы **Мадина Стёпина** билдиргенди. «Аллай балаланы халлери, саны бла байламлы информацияны дайым сюзгенлей, аланы юйюрюндюрюрге боллукъ ата-аналаны излегенлей турабыз. Кеслери алларына къалгъанланы жангы юйюрлеге къошхан, аланы эркинликлерин жакълагъан алай тынч иш туююлдо. Мында аланы миллетлерине, бир тюрлю диннге эмда культурагъа къошулгъанларына, не тилде сёлешгенлерине тынгылы эс бурулады. Аны хайыры бла юйретиу ишин, билим берууну да тийишлисича тамаларгъа боллукъду», - дегенди Стёпина.

Кенгешде айтылгъаныча, этилген мадарланы хайырындан 2013-2016 жылланы чеклеринде эсенде тургъан сабийлени саны азайгъанды. «Осуйлукъ этиу органлада урунган специалистлени санын кёбейтирге амал табылырына да ышанабыз. Аны хайыры бла социальный ёксюзлюкню профилактика мадарларын бютюнда кыйиматлы этерге, быллай эмда тийишли интернатлада кечинген сабийлени санын азайтырга къолубуздан келликди», - дегенди **Мадина Коммунарвна**. Ызы бла ол быллай жарсыулу шарт келтиргенди: тюрлю-тюрлю сылтаула бла быйыл артка, интернатха, юч сабий къайтарылганды.

«Юч сабий - юч адамныликлары! Ала гинжиле болмагъандыла да, сыйгенинча, алып, ойнап, эриксенг а, артка къайтарырча. Аланы алгъан адамла ангыламайдыла сабийлени жашауларын бузгъанларын.

Андан эсе алмай окъуна кюйсала эди, ала кеслерин экинчи кере атылып къалгъанлагъа санамазча, бир кишиге да керек болмагъан сунмазча, - деп, **Нина Гузеровна** иш быллай нек болгъанын толу сюзерге, сабийлени башха юйюрлени къолларына берирден

алгъа хар иени да тынгылы ойларгъа чакъырганды.

- Бу юйюрле не халда айырылгандыла? Ала сабийлени артка къайтарырча не болганды? Юйюр ёксюзню кесине сабий этерни аллында ол жаны бла тынгылы ишлерге керекди. Сабий бла жашау бир кюн бир тюрлю, экинчи кюн башха кёрюнюрге, ол, ауруп, неда къылыкъ этип, бютюнда жангы юйге юйренип тебиреген кезиуонде, къыйнаргъа боллугун ангылатырга тийишлиди», - деп къошханды.

Коллегияда дагыда къауум проблемаланы тамамлау юсюнден селешингенди, осуйлукъ этиу органланы ишлери, акъылбалыкъ болмагъанла бла социальный-профилактика ишни тамамлау не халда болгъаны да сюзюлгенди.

Жыйылууну ахырында республиканы окъутуу сферасында жетийимли урунган бир къауум адам «КъМР-ни Сыйлы устазы», «КъМР-ни билим беруу бёлюмюню Сыйлы ишчиси» деген атлагъа тийишли болгандыла эм РФ-ни Билим беруу, илму эм жаш тёлую ишлери жаны бла министрствосуну саугъалары бла саугъалангандыла.

Коллегияда кётюрюлген проблемаланы юсюнден айтханда уа, **Нина Емузова** аланы тамамлауу бир жанына атып кюймазгъа, белгиленген борчлары да тийишлисича толтурургъа чакъырганды.

Басмагъа **УЛБАШЛАНЫ Мурат** хазырлаганды.

ТЮБЕШИУ

Товарларын башха къыралада сатаргъа умутлудула

Къабарты-Малкъарны Сатуу-алуу промышленность палатасы (ТПП) бла, Эл мюлк министрствосу къурап, республиканы товарла чыгъарычулары Евразиялы экономика тийрени предпринимательлерини союзуну келечилери бла тюбешгенди, деп билдиргенди палатаны таматасыны орунбасары **Павел Сидорук**. Жыйылуугъа КъМР-де ТПП-ни председатели **Хасан Гукетлов** бла эл мюлк министрни орунбасары **Малкъарланы Аслан**, белгилли агрофирмаланы, гитче эмда орта предпринимательланы келечилери да къатышхандыла.

Тюбешюде регионда чыгъарылган товарланы сагынылгъан тийреге кирген къыралада, ол санда Россейде, Беларусда, Къазахстанда, Арменияда, Къыргызстанда сатар амалланы табынуу, тийишли инвестиция болумну къурауну юсюнден селешингенди. Аны бла

бирге, гитче эмда орта бизнесни айнытуугъа да баш магъана берилгенди.

Къыралны ара шахарында «ЕАЭС-Экспо» деген сатуу-алуу кёрмюч майдан къурала турады. Евразиялы экономика тийрени предпринимательлерини союзуну правленини председатели **Виктор Камбаров** жыйылуугъа къатышханланы аны проекти бла шагъарей этгенди.

Екатеринбургдан чекленген

жууаплылыгы болгъан «Регион-поставка» обществоу башчысы **Наталья Филиппович** да бу предпринимателни эл мюлк продукция бла жалчытууда не онлары болгъанын туура этген эди. Жыйылуудан сора республиканы товарла чыгъарычулары къонакъланы белгилли эл мюлк объектлени талайны ишлери бла шагъарейлендиргенди.

Бизни корр.

Акция

Экспонатла кёп затланы эсге тышюргендиле

Афганистанда баргъан къазуатха къатышханлары «Урушну сакъатлары» деген Битеуроссей жамауат биригиулерини КъМР-де регион бёлюмюню келечилери, интернационалист аскерчиле КъМР-де МВД-ны Тарых музейинде болгъандыла. Сагъынылгъан бёлюмюню башчысы отставкада майор Беслан Белимготов да аланы биреглерине эди.

Келгенле аны экспозициясы бла шагъарей болгъандыла. Анда кёп сейир затла жыйылгъандыла, аланы санында Афган Республикада сермешлеге къатышхан МВД-ны ишчилери саугъагъа берген экспонатла да.

Бери жыйылгъанла адамны эркинликлерини юсюнден лекциягъа да тынгылагъандыла. Аны Европалы юрист службаны специалисти, МВД-ны ветераны, Чечен урушда болгъан Светлана Ноговикова бардыргъанды. Къазуатха къатышханлары эркинликлерини юсюнден да сёлешгендиле мында. Афганчыла берген сорууларына да жууапла тапхандыла. Ала, уруш кезиюню эслерине тышюрюп, жашауларыны юсюнден да хапарлашхандыла.

Бизни корр.

КОНКУРС

«Экеуленни тепсегенлерин» ташчыкыла бла жасагъанды

Нальчикде Суратлау искусстволаны А. Ткаченко атлы музейинде алгъаракълада «Дуния сабийлени кезлери бла» деген регионла аралы конкурсну сегизинчи республикалы кезиюню кёрмюню болгъанды. Анга ишлерин район, шахар эришиуледе сайланганла келтирген эдиле. Экспозициягъа келле келгендиле эмда суююп къарагъандыла.

(устазы - Мисирланы Сакинат) да барды. «Экеулен тепсеиди» деген суратны къыз къатапа къумачны юсюнде Сваровскини ташларын да жабышдырып ишлегенди. Алай суратны этер ючюн, хунер да, тёзомлюлюк да керек болгъаны баямды.

Аны къыйыны зырафына кетмегенди - Жаннет «Лауреат» деген атха тийишли болгъанды, ючюнчю саугъаны да алгъанды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият. СУРАТДА: юйретиучю Мисирланы Сакинат бла Хулчаланы Жаннет.

Эркин тутушуу

Гасыланы Магомметни кюмюш майдалы

Краснодар крайны Ейск шахарында спортну Россейде миллет тюрлюлеринден битеукъырал эришиуле бардырылгъандыла. Анга ЮФО-дан бла СКФО-дан жоуден аслам жаш гёжеф къатышханды.

Бизни республикадан «Огъары Малкъар» спорт клубдан Гасыланы Магоммет жетишимли болгъанды. Ол, 50 килограмм ауурлукъ категорияда тутуша, кюмюш майдал алгъанды. Аны тренерле Мисирланы Элдар, Ахметланы Солтан бла Ажоланы Ибрагим юйретедиле.

Бизни корр.

СПОРТ

Жаш футболчуларыбыз башхалагъа онг бермегендиле

2005 жылда туугъан жашчыкыладан къуралган командаланы араларында футболдан «Кожаны мяч» клубну саугъаларына битеукъырал матчланы регионла аралы кезиюю Азов тенгизни жагъасында Ейск шахарда бардырылгъанды. Анга республикаларында, крайларында бла областларында хорлагъанла къатышхандыла.

Биринчи матчда бизникеле 2:0 эсеп бла «Чингисхан» къытхандыла. Голланы Баллианы Ансар бла Алан Шидов ургъандыла. Андан сора «школчула» «Вайнах» бла эришгендиле, алай бу матчда бир гол да урулмагъанды. Чечениле у ары дери «Надежданы», бизде 2:0 эсеп бла онглагъандыла. Къарачай-Черкесден, Къалмукъдан бла Къабарты-Малкъардан.

Барысы да төрт къауумгъа юлешингендиле, жарым финалгъа жангыз да кеслерини къауумларында хорлагъанла чыкыгъандыла. Бизден турнирге «Школа №31» клубну келечилери къатышхандыла, алагъа Чеченни Аргун шахарында регионла аралы кезиюю Элиста шахарында «Чингисхан» эм Къарадардан «Надежда» бла ойнаргъа тошгенди.

«Вайнахчыла» у ол кезиюде «Чингисхан» бла тюбешгендиле. Керексиз даулашла чыкымаз ючюн, эки оюн да бир заманда бардырылгъандыла. Чечениле къаршы команда-ларын 2:0 эсеп бла хорлагъандыла, нальчикчи уа - 5:0. Голланы Баллианы Ансар (2), Бечелланы Тамирлан, Баллианы Элдар, Эльдар Кушов ургъандыла. Алай бла, ала жарым финалгъа чыкыгъандыла.

Виктор ШЕКЕМОВ.

Унутулгъан тенгле

Ахыры. Аллы 3-чю бетдеди. «Россей бла Американы араларында даулашла чыкыгъанларыны сылтаудан НАТО-ну сизни чеклеригизге жууукълашханы ючюн «Лурдесни» жангыдан аренагъа алыну юсюнден сагъышлансагъыз боллукъ эди», - дейди, атын жашырын этери-гизге ийналдыргъаныбыздан сора, Кубаны правительствосуну аппаратыны келечиси.

Ала шахардан узакъ кете баргъанын сайын (Сьенфугоос неда Санта-Клара жанына) лианала барсхан, тозурагъан электростанциялары, фабрикалары, заводлары къабиргъа хуналарын кересе. Аланы бир заманда совет специалисте ишлеп бошайламы кьойгъандыла. Ала кетгенден сора, кубалыны да мемьяланы ахырына жетдирип, сюер онглары болмагъанды. Сёз ючюн, мында электричество жаны бла да кытылыкъ туурады - аны кюн сайын бир неча сагъатха ёчюлтюп кьоядыла.

Бир сёз бла айтханда, Куба телерге базына, экономика байламлыкъланы тохташдырыу хайырлы боллукъду - биз айрыкамда не этерге керектин билебиз.

Алай ол боллукъ ишмиди? Башха жаны бла алып къарагъанда уа, къытайлыла мында сатыу-алуу бардыргъанларындан хата кёрмейдиле да.

Ингирде Гавананы арасында атлар къаруу жокъду, таксистле асыры илинип тургъандан. «Эй, амиго, кел, элтейим учуз!» Туристлени ташы, кюннге 20 доллар этер онг табылгъаны себепли, профессорла, инженерле, алилле руль артына олтургъандыла. Кубада аллай бирни ай ишлеп аладыла. Бир къарт киши, мени Москвадан болгъанымы билип, орусча: «Хорошо, спасибо, привет!» - дейди.

Георгий ЗОТОВ. «Аргументы и факты» газет.

Ангыпатыу

ГМО - ол неди?

Биогенлюкде ГМО болгъан продуктлагъа, баям, хар ким да эс бурдаи. Алай ол неди, аны къалай хайырланадыла? Аны юсюнден Роспотребнадзорну КъМР-де Баш управлениясындан былай билдиредиле:

Бу термин генлери тюрлендирилген организмле бла байламлыды. Шарт айтханда, аланы табиигъат угъай, адам кеси тюрлендиреди. Алилле аллай организмлеге алада болмагъан башха генле къошадыла. Ол а алагъа жангы онгла береди, татуларын, тыш неда ич сыфатларын да тюрлендире боллады.

ГМО амал бла асламысында битимле башха тюрлю боладыла. Аны хайыры бла нартюх, соя, будай, чюгюндюр, мамукъ, тютюн, рапс, наныкыла, жемишле, кёгетле заранлы къурткъумурсхалагъа, суукъгъа, исилликте тёзөрча, аллай кюч аладыла, кеслери да табиигъатда тюбемеген формала аладыла. Шёндюню биотехнология тирликни кёбейтирге, продукцияны иги халда кёп заманын сакъларгъа онг береди. ГМО-ну хайыры бла ёсдюрюлген затла төрели халда биттен кёгетледен, жемишледен эсе иги да учуз келедиле.

Биогенлюкде къыймала чыгъарууда да ол кенг хайырланадыла. Биширилип ашаргъа керек болгъан сардельканаланы, сосисканаланы аслам кесегин тюрлендирген соя алады. Фаст-фудла эмда сгущёнкала, кетчупла, тюрлю-тюрлю соула чыгъарууда да анысы болмайдыла.

Россейде ГМО продукцияны къырал регистрациясын этиу жаны бла жорукъла шарт тохташдырылдыла. Алгъа бизни рыноклагъа сатычу аны юсюнден толу билдирмеген аллай продуктла да тышоучо эдиле.

Шёндю уа тыш къыралладан келтирилген аш-азыкыла тюкенлеге жаладан лабораторияда тинтиулене ётюп, тийишли къагъытла берилгенден сора жибериледиле. Ичинде ГМО-су болгъан продукцияны тыш къабугъунда аны белгиси болургъа керекди. Закон бла анга къаты къаралады. Алыучула уа тюкенледе продуктланы юслеринде жазылгъанга эс бурургъа, тынгылы окъургъа керекдиле.

Басмагъа УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Къоркъуусузлукъ

От бла ойнамагъыз!

Къабарты-Малкъарда от тышоуу бла байламлы къоркъууу кезиу быйыл 11 мартда башланганды. Агъачлада ёртенлени, къаураны къабыннганы сылтауу асламысында адамдады, аны уллу кёллююню неда жууапсызлыгында. Аны бла бирге, къыйын болумланы санын азайтуу да аны кесини къолундады.

Бу кезиуде къургъакъ кырдыкны чексиз, контрольсуз кюйдюрюю бегирек да къоркъууулгъа саналады. Аллай кезиуде от агъачха жетерге, ууакъ жаныуарла, чыпчыкыла, къурт-къумурсхала, битимлени зыгытлары да къырылыргъа боллукъдула.

Быллай амалны бир тюрлю хайыры жокъду. От салганла сунганча, ол жерни минерал веществола бла байыкъландырмайды, топуракны кючюн а алады. Быллай башламчылыкъланы ахыры - кюйген юйлеге, юзюлген ток чыпынлагъа, хуналагъа, башха хаталагъа келтиреди.

Россейни тийресинде быйыл къургъакъ кырдыкга от салыннганы ючюн адамла ёлген кезиуде да болгъандыла. Ол себепден КъМР-ни Табиигъат байлыкыла эм экология министерствосу, агъачха баргъанда, къоркъуусузлукъну тийишли жорукъларын сансыз этмезге чакъырады:

- къабыннган тютюнню, сирнеки, ала толусулай ёчюлген шарт кёрмей, жерге атмазгъа;

- бара тургъан машинада тютюн ичгенде, аны мыдыхын энчи оруннга жыяргъа, башында айтылгъаныча, аны къалгъанын, сирнеклени да тышына атмазгъа;

Publication information including contact details for the editorial office, subscription rates, and distribution information for 'Zaman' magazine.